

עולה באותן המעות, כמבואר לקמן [כג ב]

—

ועל אותה עולה שאינה חובה אמר רבי שמעון שאינו עושה תמורה, מחמת שנתמעט ממעשר הבא בחובה.

נחלקו תנאים [לקמן כ ב] על אותן מותר המעות — מה עושין בהן. חכמים סוברים: יפלו לשופרות [תיבות שהיו בעזרה ששם נותנים מעות הקדש, תיבה תיבה ויעודה, והתיבה השמינית מיועדת למותר חטאת ואשם] ומהם יקנו "עולת ציבור". ואילו רבי אלעזר סובר: הבעלים עצמן מביאין בהן עולה, ולא לשם עולת חובה, אלא לשם דורון והם "עולת יחיד" (631).

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא: לרבי שמעון דאמר "דבר הבא בחובה" — וכי רק עולת חובה, כגון: עולת מצורע זבים ויולדת, היא דעבדה תמורה, הא עולת נדבה שנתנדב לשם דורון — לא עבדה תמורה?!

אמר ליה רבא: עולת נדבה נמי — כיון דקבלה עליה להקריבה (630) לכן, עבדה תמורה —

ולא נצרכה למעט עולת נדבה, אלא למעט עולה הבאה מן המותרות, כגון: אשם שניתק מהקרבה [תמורת אשם, ולד אשם וכו'], ודינו שהוא רועה עד שיפול בו מום, וימכר ומדמיו מקריבין עולה. וכגון: הפריש מעות לחטאתו ואשמו, וניתותרו המעות — מביא

— רבי, ומאי דלא רבי — לא רבי" כלומר, שאם התורה לא היתה כותבת תמורת גופו לגבי מעשר, היינו אומרים שלא שייך בו "תמורת גופו".

ב. מחמת הלשון "מהיכא תיתי". שהרי התרצן תירץ שיש סברא לומר שהוא גרוע ואינו כשאר הקדשים, והיה לו להמקשן לומר: "במה הוא גרוע", ולא "מהיכא תיתי" שמשמעה "הבא לי ראה לדרשה זו". ולפי פירוש השני מבואר היטב, שהגמרא מקשה "וכי מצינו עוד מקום בתורה שדרשינן דרשה כזו".

630. ואף על פי שלא קיבלה על עצמו בתורת נדר, ולא אמר "הרי עלי", אלא "הרי זו" — נקראת כאן "קיבלה עליה". כלומר, אחרי שנעשה "התחייבות".

631. ויש חילוקי דינים בין עולת צבור לעולת יחיד, כגון: לגבי נסכים וסמיכה, ועיין שם במשנה.

שכתבה "הבקר" בפרשת שלמים אלא דבר הראוי לשלמים ולא לבעל מום. ומקשינן: "מהיכא תיתי" לומר כן? ומתרצינן: כיון שהוא דבר חדש, אין לך בו אלא חידושו. כלומר, חלות "תמורת שמו" אינה אלא בצורה מצומצמת ולא על בעל מום.

ועל פירוש זה מקשה רש"י שתי קושיות: א. מה שמרכינן ממה שנאמר בפרשת מעשר בהמה "וכל מעשר בקר וצאן" לרבות תמורת שמו, היינו על עצם חלות קדושת "תמורת שמו", וקדושה זו יכולה לחול אף על בעל מום, ואם כן, מה תירצה הגמרא "מאי דרבי רבי" בפרשת שלמים לגבי דין הקרבה? הלא מה שריבתה התורה מ"הבקר", היינו ש"תמורת שמו" קרבה, ויש בכך חידוש, שהרי "תמורת גופו" אינה קרבה. כלומר, מה השייכות של הריבוי לענין הקרבה שאינה בבעל מום להריבוי לעצם חלות הקדושה השייך אף בבעל מום?

אבל לפי פירוש השני לא קשה, מפני שלפירוש זה היה "הוה אמינא" שלא תחול כלל "תמורת גופו", ועל כך אמרה הגמרא "מאי דרבי